

Nr 3

Allmänna beredningsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om centrala åtgärder för inventering av privata arkiv i landet m. m.

I de inom riksdagen väckta, till allmänna beredningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I:206 av herr *Ohlon m. fl.* och II:244 av herr *Håstad m. fl.* hemställes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och, i den mån så erfordras, förslag till riksdagen angående centrala åtgärder i syfte att inventera och hindra förskingringar av privata arkiv i landet.

Motionärerna framhåller, att källmaterialet för svensk historisk forskning till stor del befinner sig i privat ägo, såsom brev, dagböcker, affärsarkiv, sammanslutningars och föreningars handlingar m. m. Olika åtgärder för att inventera och för forskningen nyttiggöra privatägda handlingar har visserligen vidtagits dels av våra offentliga arkiv och dels på enskild väg, men det saknas en sammanhållande ledning för registrering och arkivering av materialet.

Motionärerna hänvisar vidare till de åtgärder, som vidtagits i de övriga nordiska länderna och i England och Skottland. I Danmark och Norge finns särskilda »kommissioner» för att spåra upp och registrera privata arkiv, och i Finland fyller en kommitté samma uppgift. I England finns också en särskild organisation med detta syfte, vars verksamhet uppges vara till stor del grundad på frivilligt arbete. I Skottland bedrivs inventeringen efter något andra linjer.

Vad som enligt motionärerna behövs är, att tillgängliga krafter samordnas och enhetligt dirigeras. En utredning är erforderlig angående de viktigaste principerna och målsättningen för arbetet. Möjligheterna till samverkan med kommunala inrättningar och enskilda organisationer bör prövas, och undersökning bör göras för att finna den lämpligaste formen för effektiv publicering. I första hand bör utredningen anförtros åt fackmän inom vårt lands arkivväsen. Det är emellertid önskligt att även representanter för sociala, ekonomiska och ideella grupper med arkivbildningar får medverka i utredningen.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från riksarkivet.

Riksarkivet påpekar, att Svenska historiska föreningen redan för sex år sedan hos statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet gjort framställning om åtgärder i samma syfte som motionernas. Riksarkivet yttrade

sig över denna framställning och skisserade därvid de former i vilka en fortsatt verksamhet borde bedrivas. Sedan dess har tagits en del glädjande initiativ på området från enskilt håll. Riksarkivet erinrar om att ämbetsverket i sitt nyssnämnda yttrande bl. a. framhållit, att en lösning av uppgiften att tillvarataga och för framtiden bevara sådant i enskild ägo befintligt material, som är eller kan bliva av betydelse för vår politiska, ekonomiska och sociala historia, förutsätter samverkan mellan olika institutioner, intressen och samhällsgrupper. Verket hade föreslagit en utredning av fackmän inom arkivväsendet och företrädare för de berörda intressena i syfte att klarlägga uppgiftens omfattning och lämpliga vägar för ett sådant samarbete. Denna hemställan sammanföle helt med motionärernas förslag. I detta kunde riksarkivet sålunda till fullo instämma.

Utskottet. Utskottet är helt ense med motionärerna om betydelsen för den historiska forskningen av att det arkivmaterial som befinner sig i privat ägo tillvaratages och bevaras för framtiden. Med hänsyn till den ständiga risken för skingring och förstörelse av sådant material är det angeläget att åtgärder i ovan angivna syfte vidtages utan större tidsutdräkt. Utskottet har från ecklesiastikdepartementet inhämtat, att en utredning för behandling av här ifrågavarande spörsmål kommer att tillsättas i en nära framtid. Utskottet vill uttala sin tillfredsställelse med att motionärernas önskemål sålunda blir tillgodosedda. Under åberopande härav får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I:206 och II:244 må anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 1 mars 1955

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

PATRIK SVENSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Andersson, Lars*, Nilsson, Hjalmar, Jonsson, John Wiktor, Andersson, Axel,* fru Wallentheim,* herrar Nyström,* Jansson, Erik, Persson, Johan, Arrhén, Persson, Karl, Grönkvist och Söderquist,* samt

från andra kammaren: herrar Svensson i Alingsås, Gustafsson i Bogla, fru Sjöstrand, fru Svedberg,* herrar Nilsson i Bästekille,* Nordkvist i Kalmar,* Sehlstedt,* Bark, Hammar, Andersson i Ronneby, Braconier* och Börjesson.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.